

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Erzurum'un Karaçoban ilçesine bağlı Sarıveli ve Bahçeli mahallelerinin kırsalında yapılması planlanan Güneş Enerjisi Santrali (GES) projesinin; bölgedeki tarım ve hayvancılığa etkileri, çevresel ve ekolojik riskleri, yurttaşların geçim kaynaklarına yönelik muhtemel tehditleri, hukuki süreçler ve kamu yararı açısından taşıdığı sorunların tüm yönleriyle araştırılarak benzeri projelerin oluşturabileceği tahribatlara karşı alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Erzurum ili Karaçoban ilçesine bağlı Sarıveli ve Bahçeli mahallelerinin kırsal alanlarında kurulması planlanan GES projesi, bölge halkı tarafından ciddi bir tepkiyle karşılanmış ve basına yansımıştır. Projenin, özellikle tarım ve hayvancılıkla geçinen yurttaşların ortak kullanım alanlarında ve mera bölgelerinde planlanması, halkın ekonomik yaşamı, çevre ve biyolojik çeşitlilik açısından önemli tehditler içermektedir.

Projeye dair rapörlarda yer alan bilgiler, çevre mühendisleri ve ekoloji alanında çalışan uzmanlar tarafından da kaygı verici bulunmuştur. Projede kullanılacak olan lityum-iyon bataryaların olası sızıntı riskleri, termal kaçak ihtimali, bölgedeki doğal su kaynaklarına yakınlığı ve panellerin habitat üzerindeki gölgeleme ve ısı adası etkileri gibi faktörler; uzun vadede çevresel tahribatlara, halk sağlığı sorunlarına ve ekosistem dengesinin bozulmasına yol açabilir.

Bununla birlikte, bölgede daha önce yurttaşların altyapı ve su taleplerine "tarım ve mera alanıdır, yapılaşmaya uygun değildir" gerekçesiyle ret verilmişken, aynı alanın özel bir şirkete enerji yatırımı için tahsis edilmesi kamu yararı ve hukuki eşitlik ilkeleri açısından ciddi bir

• çelişki oluşturmaktadır. Projenin uygulanacağı alanın tarım dışı kullanım izni, mera vasfı değişikliği ve sit alanı olup olmadığı gibi kritik hususların kamuoyunca şeffaf şekilde bilinmesi gerekmektedir.

Yurttaşların geçim kaynaklarını doğrudan etkileyen bu tür büyük ölçekli enerji projelerinin; yerel halkın rızası alınmadan, yeterli çevresel etki değerlendirmesi yapılmadan ve bölgesel sosyoekonomik dengeler gözetilmeden uygulanması, Anayasa'nın yaşam hakkı ve sağlıklı çevrede yaşama hakkı hükümleriyle de çelişmektedir.

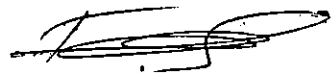
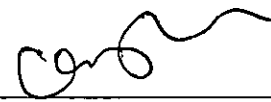
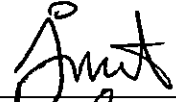
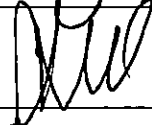
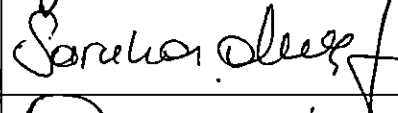
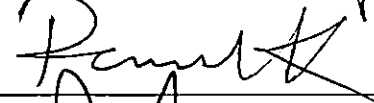
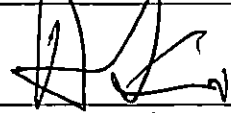
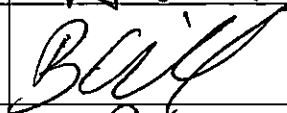
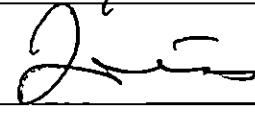
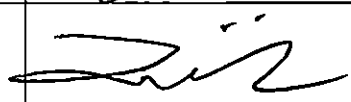
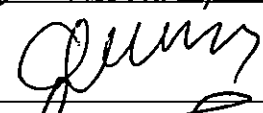
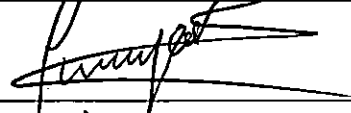
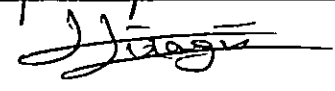
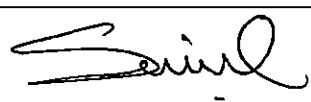
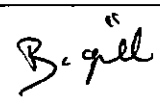
Proje nedeniyle doğabilecek sorunlar şu şekildedir;

- *GES projeleri tarım dışı alanlarda ve bölgedeki fauna ile birlikte habitatı bozmayacak yerlerde yapılmalıdır. Yapılması planlanan bu proje tarım alanı içerisinde ve bu durum çevre halkın gıda güvenliği ile ekonomisini olumsuz etkileyecektir. Ek olarak alan kıraç gibi görünse de, bozkır tipi habitatlarda önemli türler yaşar (örnek: yaban tavşanı, tilki, su kurbağası, çeşitli kuşlar). Yine proje kapsamında yapılacak olan Enerji Nakil Hattı, işletme binası ve yollar bu habitatı parçalayacaktır. Geniş ölçekli arazilerin çitle çevrilmesi ve üstünün panellerle kaplanması, bitki örtüsünün ve böcek-fauna popülasyonunun yok olmasına neden olabilir. Kuşlar ve göç yolları üzerinde GES kurulursa, kuş çarpışmaları ve yön sapmaları yaşanabilir.*
- *Panellerin gölgeleme etkisi altında bazı bitki türleri yaşayamaz. Bölgede yetişen bitki türleri bu projenin yapılması ile birlikte olumsuz etkilenecektir. Bu proje gibi büyük ölçekli GES'ler, ısı adası etkisi oluşturmaya müsaittir. Bu da çöl etkisi ya da açık step alanlarında tahribe yol açar. Bu etki ışımanın yüksek olduğu yerlerde yaşanabilecek olası etkilerden biridir.*
- *Yapılan projenin inşaatı ve proje alanının uygun hale getirmesi yapılan çalışmalar sonucu bölgede erozyon, su sirkülasyonunda bozulma, mikro iklim değişimi gibi sonuçlar doğurabilir. Mevcut proje doğal su kaynaklarına özellikle akarsu kaynaklarına yakın yerde bulunmaktadır. Bulunan akarsu kaynakları projeye uzaklıklarıyla birlikte şu şekildedir; Hacı Deresi (proje alanına uzaklığı: 474.39m), Ağırşöl Deresi (proje alanına uzaklığı: 4.14km).*
- *Yine aynı şekilde kurulması planlanan depolama sistemi içindeki bataryaların doğal su kaynaklarına yakın olması halinde, olası kimyasal sızıntılar suyu kirletecektir. Batarya sistemlerinin ömrü dolduğunda tehlikeli atık (örneğin lityum, kobalt) oluşma riski vardır.*
- *Lityum-iyon bataryalar başta olmak üzere, enerji depolama sistemleri termal kaçak riski taşır. Yaşanacak termal kaçak ne kadar azaltılırsa azaltılsın halkın yaşam alanlarını olumsuz etkilemekte hatta yok etmektedir. İnsan sağlığı için soluma yoluyla akciğer tahribatı, nörolojik bozulma, yanıklar gibi ciddi etkiler oluşabilir. Acil müdahale ekipleri için hayati risk taşır ve uzun süreli çevresel kirlenmeye neden olur (toprak, su, hava).*
- *Bataryalarda kullanılan lityum, nikel, kobalt gibi malzemelerin sızıntısı halinde toprak ve su kontaminasyonu riski vardır. Doğru atık yönetimi ve bakım prosedürleri*

uygulansa dahi bu durum uzun vadede çevre felaketine dönüşebilir. Batarya hücreleri hasar gördüğünde; özellikle yangın sırasında şu toksik bileşikler açığa çıkabilir:
-Hidroflorik asit (HF): Son derece toksik ve aşındırıcıdır.
-Karbon monoksit (CO)
-Hidrokarbon gazlar Organofosfat bileşenleri (sinir sistemi için zararlı)

- Lityum-iyon bataryaların ekonomik ömrü sınırlıdır. Batarya ömrü bitince ortaya çıkan atıkların %90'ı şu an etkin şekilde geri dönüştürülememektedir. Çoğu çöplüklere veya illegal bertarafıta gitmektedir. Bu durum büyük riskler doğurur. Gelecekte büyük bir elektrokimyasal atık yığını oluşur. Uygunsuz bertaraf, toksik sızıntı riskini artırır. Türkiye'de bu konuda yeterli altyapı ve mevzuat denetimi zayıftır.
- GES ve özellikle batarya sistemlerinde kullanılan invertörler, trafolar ve kablolar Elektromanyetik Alan (EMF) yayar. Bu santraller hassas bölgeler (örneğin okullar, hastaneler) kısaca yaşam alanlarının yakınında olmamalıdır. Planlanan proje tarım arazilerinin merkezinde ve mahallere yakın noktalarda yer alması sebebiyle halkın Elektromanyetik Alan'dan uzun süreli etkilenme olasılığı yüksektir. Dünya Sağlık Örgütü, düşük frekanslı (GES'ler genelde düşük frekanslıdır) EMF maruziyetinin baş ağrısı, uykusuzluk gibi nörolojik etkilerle ilişkili olabileceğini belirtmiştir. Uzun vadeli ve yüksek yoğunlukta maruziyet hâlinde, özellikle çocuklar, yaşlılar ve kronik hastalığı olan bireylerde dikkatli olunmalıdır.
- Elektromanyetik alanlar bazı çiftlik hayvanlarında davranışsal değişikliklere neden olabilir (örneğin yön bulmada bozulmalar). Elektromanyetik gürültü, arı kolonileri gibi elektromanyetik hassasiyeti yüksek canlıları etkileyebilir. Yapılacak proje halkın kullandığı tarım ve mera alanına yakın olması nedeniyle tahribatı bu ölçekte yaratacaktır.

Bu çerçevede, Erzurum Karaçoban'daki GES projesi özelinde; tarım ve mera alanlarının enerji projelerine tahsisi, enerji yatırımlarının yer seçiminde çevresel ve toplumsal etki ölçütlerinin değerlendirilmesi, enerji-çevre-halk sağlığı dengesi ile kamu yararının korunması adına kapsamlı bir inceleme ve politika önerisi geliştirilmesi zaruridir. Bu nedenlerle; söz konusu projenin etkilerinin tüm yönleriyle incelenmesi, benzer uygulamaların neden olduğu/olabileceği mağduriyetlerin önüne geçilmesi ve politika geliştirilmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması yerinde olacaktır.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	